

การศึกษาการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย
โรงพยาบาลของรัฐกรุงเทพมหานคร

นางสาวทงทิศ ชนะมณี

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

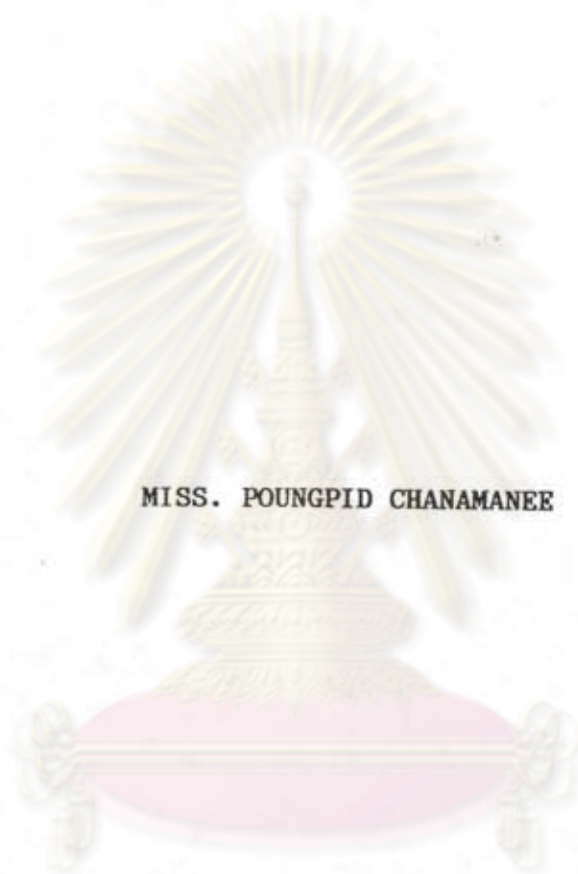
พ.ศ. 2534

ISBN 974-578-514-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017343 117313093

A STUDY OF ACADEMIC MANAGEMENT IN CLINICAL AREAS
OF HEAD NURSES IN GOVERNMENTAL HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS

MISS. POUNGPID CHANAMANEE

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Nursing Administration Program
Graduate School
Chulalongkorn University

1990

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย
โรงพยาบาลของรัฐกรุงเทพมหานคร
โดย น.ส. พวงพิศ ชนะมณี
ภาควิชา คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล
อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร.ประนอม โอทกานนท์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบ
(รองศาสตราจารย์ สมคิด รักชาติ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประนอม โอทกานนท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ศรีสุข)

หนังสือพิมพ์ : การศึกษาการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลของรัฐกรุงเทพมหานคร (A STUDY OF ACADEMIC MANAGEMENT IN CLINICAL AREAS OF HEAD NURSES IN GOVERNMENTAL HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS, อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ประนอม โอทกานนท์, 288 หน้า ISBN 974-578-514-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลของรัฐกรุงเทพมหานคร และทำการเปรียบเทียบการจัดการ จำแนกตามลักษณะตัวแปรของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย

ผลการวิจัยพบว่า

ก. การจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วยโดยส่วนรวมมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นกิจกรรมของแต่ละงาน พบว่า กิจกรรมที่อยู่ในระดับน้อยทั้งห้า (คะแนนเฉลี่ยไม่ถึง 2.00) มีดังนี้ 1) การจัดกิจกรรมทางวิชาการ ได้แก่ การนำอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นมาศึกษา การจัดการศึกษาผู้ป่วยเป็นรายบุคคล การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยาย การส่งเสริมการศึกษางานวิจัย การทำวิจัยและร่วมทำวิจัยในหอผู้ป่วย การจัดหาทุนเพื่อทำวิจัย การจัดทำคู่มือการปฏิบัติการพยาบาล การกระตุ้นให้เขียนบทความทางวิชาการ 2) การสอนในคลินิก ได้แก่ การจัดระบบบริหารบุคคลและทรัพยากรเพื่อการสอนผู้ป่วยและญาติ และการประเมินผลแผนการสอน

ข. เปรียบเทียบการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วยจำแนกตามตัวแปรพบว่า 1) อายุ ประสบการณ์ในการบริหารงาน ประสบการณ์การทำงานด้านการพยาบาล ขนาดของโรงพยาบาลและลักษณะความเป็นผู้นำ โดยส่วนรวมและแต่ละงานไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) สังกัดกระทรวงมหาดไทย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากกว่าสังกัดกระทรวงกลาโหม พิจารณาตามงานพบว่า สังกัดกระทรวงมหาดไทยมีค่าเฉลี่ยการจัดกิจกรรมทางวิชาการทุกงานมากกว่าสังกัดมหาวิทยาลัย และมีค่าเฉลี่ยการสอนผู้ป่วยและญาติมากกว่าสังกัดกระทรวงกลาโหมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผู้ที่เคยรับการอบรมทางด้านจัดการและการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากกว่าผู้ไม่เคยรับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค. พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยรายงานอุปสรรค 5 อันดับแรก ในการบริหารงานวิชาการ ดังนี้ 1) จำนวนบุคลากรมีน้อย 2) ขาดความสามารถในการอ่านเอกสารภาษาอังกฤษ 3) ขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วย 4) ขาดการสนับสนุนการจัดสรรเวลาเพื่อทำการวิจัยในคลินิก 5) ขาดการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานวิชาการในหอผู้ป่วย

คณะกรรมการบริหารหลักสูตร.

ภาควิชา ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (เดิมเป็นภาควิชาพยาบาลศึกษา)
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา 2533
ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *John Koon*

PUNGPID CHANAMANEE : A STUDY OF ACADEMIC MANAGEMENT IN CLINICAL AREAS OF HEAD NURSES IN GOVERNMENTAL HOSPITALS, BANGKOK METROPOLIS, THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. PRANOM OTHAGANONT, Ed.D. 288 pp. ISBN 974-578-514-8

The main purposes of this research were to study the academic management in clinical areas of head nurse in Governmental Hospitals, Bangkok Metropolis and compare academic management classified by their variables

The major findings :

A Academic management in clinical areas of head nurse as a whole was at moderate level. Classified by each of activity, the following activities were at low level (mean scores lower than 2.00) 1) Academic activity : a study of case incident, case study, invitation of expert giving a lecture, a promotion of research study, doing/Co-research in clinical area, research financial providing, nursing manual providing, encouraging of writing academic paper 2) Clinical teaching : personal and resource management for patient teaching, and evaluation of teaching planning.

B. Compare academic management in clinical areas classified by their variables 1) There was no statistically significant difference at .05 level both a whole and each of task when classified by ages, position experiences, nursing experiences, hospital size, and leadership styles. 2) There was a statistically significant difference at .05 level as a whole and each of academic task; the Hospitals Under Ministry of Interior had a whole mean scores more than the Hospitals Under Ministry of Interior had mean scores in every task of academic activity more than the Hospitals Under Jurisdiction of University Affairs and had mean scores of patient teaching more than the Hospitals Under Ministry of Defense. 3) There was statistically significant difference at 05 level as a whole when classified by management and instruction training; the one who had training had mean scores more than who hadn't.

C. The first five obstacle of academic management reported by head nurses were as follow 1) few number of employee 2) difficulty in English reading 3) limitation of management budget. 4) limitation of time providing for clinical research 5) there were no follow up evaluation of academic management in clinical area.

ศูนย์ข่าววิทยุศิริราช
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการบริหารหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต (เดิมเป็นภาควิชาพยาบาลศึกษา)

ภาควิชา
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อนิสิต พงษ์พิณ ชนมนท์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา Show Kom

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้โดยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โททกานนท์ อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำ ข้อคิด ตลอดจนแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ และให้กำลังใจเสมอมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ศรีสุข อาจารย์ที่ปรึกษาทางสถิติที่ได้กรุณาให้คำแนะนำการใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในการทำ วิจัยครั้งนี้ และผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 12 ท่าน ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง แบบสอบถามในการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาล หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วย และอาจารย์พยาบาล ในโรงพยาบาลทั้ง 14 แห่ง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนบุคลากรทางการพยาบาลทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการพิจารณา บ.18 ทุกท่าน และขอขอบพระคุณ บิดา มารดา พี่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อนทุกท่านที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์มาโดย ตลอด

พวงพิศ ชนะมณี

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ปัญหาในการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
ข้อตกลงเบื้องต้น	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
การจัดการ	14
แนวคิดของคำว่า "การจัดการ"	14
กระบวนการของการจัดการ	15
รูปแบบของการจัดการ	32
งานวิชาการในหอผู้ป่วย	35
แนวคิดของคำว่า "งานวิชาการ"	35
การจัดการงานวิชาการ	37
การจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วย	39
พยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยกับการจัดการ	
งานวิชาการในหอผู้ป่วย	44

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การบรมนิตเทศ	47
การประชุมปรึกษา	54
การประชุม/สัมมนาทางวิชาการ	62
การค้นคว้า วิจัย และ เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ	68
การสอนผู้บ่วยและญาติ	72
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาพยาบาล	82
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	87
3 วิธีดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล	97
ประชากร	97
ตัวอย่างประชากร	99
การดำเนินการวิจัย	101
การเก็บรวบรวมข้อมูล	105
การวิเคราะห์ข้อมูล	107
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	111
5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ	188
สรุปผลการวิจัย	191
อภิปรายผลการวิจัย	199
ข้อเสนอแนะ	221
บรรณานุกรม	225
ภาคผนวก	242
ประวัติผู้เขียน	288

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 รายชื่อโรงพยาบาล และจำนวนประชากร	98
1/1 จำนวนตัวอย่างประชากรของโรงพยาบาลของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร	100
2 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งก่อนใช้จริง และหลังใช้ กับกลุ่มตัวอย่างประชากรจริง	105
3 จำนวนแบบสอบถามที่ส่ง ไปและ ได้รับคืนที่สมบูรณ์	107
4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างประชากร จำแนกตาม สังกัดของโรงพยาบาล	112
5 จำนวนและร้อยละของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย จำแนกตาม คุณลักษณะของตัวอย่างประชากร และสังกัดของโรงพยาบาล	114
6 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดการงานวิชาการ ในหอผู้ป่วย จำแนกตามงานวิชาการในหอผู้ป่วย	119
7 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดการงานวิชาการ ในหอผู้ป่วย จำแนกตามกลุ่มงานวิชาการ และขั้นตอนของการจัดการ	120
8 ระดับการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย จำแนกตามสังกัดของโรงพยาบาล และงานวิชาการในหอผู้ป่วย	121
9 ระดับการจัดการการปฐมนิเทศของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายชื่อ ในขั้นตอนการวางแผน	124
10 ระดับการจัดการการปฐมนิเทศของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายชื่อ ในขั้นตอนการจัดระบบงาน	125
11 ระดับการจัดการการปฐมนิเทศของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายชื่อ ในขั้นตอนการอำนวยการ	126
12 ระดับการจัดการการปฐมนิเทศของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายชื่อ ในขั้นตอนการควบคุม	127
13 ระดับการจัดการการจัดกิจกรรมทางวิชาการของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายชื่อ ในขั้นตอนการวางแผน	128

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
14	ระดับการจัดการการจัดกิจกรรมทางวิชาการของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายข้อ ในขั้นตอนการจัดระบบงาน 130
15	ระดับการจัดการการจัดกิจกรรมทางวิชาการของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายข้อ ในขั้นตอนการอำนวยการ 133
16	ระดับการจัดการการจัดกิจกรรมทางวิชาการของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายข้อ ในขั้นตอนการควบคุม 134
17	ระดับการจัดการการสอนในคลินิกของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายข้อ จำแนกตามงานการสอนผู้ป่วยและญาติ ในขั้นตอนการวางแผน 136
18	ระดับการจัดการการสอนในคลินิกของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายข้อ จำแนกตามงานการสอนผู้ป่วยและญาติ ในขั้นตอนการจัดระบบงาน 137
19	ระดับการจัดการการสอนในคลินิกของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายข้อ จำแนกตามงานการสอนผู้ป่วยและญาติ ในขั้นตอนการอำนวยการ 138
20	ระดับการจัดการการสอนในคลินิกของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายข้อ จำแนกตามงานการสอนผู้ป่วยและญาติ ในขั้นตอนการควบคุม 139
21	ระดับการจัดการการสอนในคลินิกของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายข้อ จำแนกตามงานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาพยาบาล ในขั้นตอนการวางแผน 140
22	ระดับการจัดการการสอนในคลินิกของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายข้อ จำแนกตามงานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาพยาบาล ในขั้นตอนการจัดระบบงาน 141
23	ระดับการจัดการการสอนในคลินิกของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายข้อ จำแนกตามงานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาพยาบาล ในขั้นตอนการอำนวยการ 142
24	ระดับการจัดการการสอนในคลินิกของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย เป็นรายข้อ จำแนกตามงานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาพยาบาล ในขั้นตอนการควบคุม 143

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
25	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดการงานวิชาการ ในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำแนกตามคุณลักษณะของตัวอย่างประชากร	144
26	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดการงานวิชาการ ในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำแนกตามคุณลักษณะของตัวอย่างประชากร	149
27	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดการงานวิชาการ ในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงมหาดไทย จำแนกตามคุณลักษณะของตัวอย่างประชากร	154
28	ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการจัดการงานวิชาการ ในหอผู้ป่วยของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม จำแนกตามคุณลักษณะของตัวอย่างประชากร	158
29	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วย จำแนกตามอายุ	162
30	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วย จำแนกตามประสบการณ์การบริหารงาน	165
31	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วย จำแนกตามประสบการณ์การทำงานด้านการพยาบาล	167
32	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วย จำแนกตามแผนกที่ปฏิบัติงาน	169
33	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการจัดการการสอนในคลินิก ของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานในแผนกต่างกัน	171
34	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วย จำแนกตามสังกัดของโรงพยาบาล	172
35	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการจัดการงานวิชาการโดยส่วนรวม ของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานในสังกัดของโรงพยาบาลต่างกัน ..	175

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
36	ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยของการจัดการการจัด กิจกรรมทางวิชาการ จำแนกตามสังกัดของโรงพยาบาล	176
37	ผลการทดสอบความแตกต่างรายคู่ของค่าเฉลี่ยของการจัดการ การสอนในคลินิก จำแนกตามสังกัดของโรงพยาบาล	177
38	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วย จำแนกตามขนาดของโรงพยาบาล	178
39	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วย จำแนกตามลักษณะความเป็นผู้นำ	180
40	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วย จำแนกตามการได้รับการอบรมด้านการจัดการ/บริหาร	182
41	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการจัดการงานวิชาการในหอผู้ป่วย จำแนกตามการได้รับการอบรมด้านการเรียนการสอน	184
42	จำนวนและร้อยละของพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วยที่รายงานปัญหา และอุปสรรค การดำเนินงานวิชาการในหอผู้ป่วย	186

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย